

є також те, що деякі завдання уже виконано достроково, так, наприклад, у щорічній доповіді з ЦРТ 2012 Генеральний Секретар ООН Бан Кі Мун зазначив, що зменшено масштаби бідності, покращено умови життя жителів нетрів та збільшено частку людей, які мають доступ до якісної питної води. Хоча й повне досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття до 2015 року неможливе, але підведення підсумків роботи щодо реалізації основних цілей, стане сприятливим ґрунтом для подальших програм розвитку.

### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Лазур Я. В. Щодо класифікації прав і свобод людини. – Форум права. – 2011. – №1. – С. 565–569.
2. Межправительственная рабочая группа по праву на развитие. – Режим доступу: <http://www.ohchr.org/RU/Issues/Development/Pages/WGRightToDevelopment.aspx>
3. Резолюція 41/1283 Генеральної Асамблеї ООН: Декларація про право на розвиток. – Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995\\_301](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_301)
4. Резолюція Генеральної Асамблеї про право на розвиток A/RES/67/171 від 20.12.2012 року. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/488/88/PDF/N1248888.pdf?OpenElement>
5. Цілі розвитку тисячоліття. – Режим доступу: <http://www.undp.org.ua/ua/millennium-development-goals>

**Лоджук М. Т.,**

*аспірант кафедри теорії держави і права,  
завідувач юридичної клініки*

*Національний університет «Одеська юридична академія»,*

## **ЮРИДИЧНІ КЛІНІКИ В БІЛОРУСІЇ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ**

Станом на початок 2012 року в Білорусії налічувалося 13 юридичних клінік, діяльність яких була врегульована на нормативно-правовому рівні ще у 2002 році. Саме тому історію юридичної клінічної освіти в цій країні можна умовно розділити на два періоди – до і після 2002 року.

До 2002 року в Республіці Білорусь існувало лише 4 юридичні клініки (в Європейському гуманітарному університеті, Білоруському державному університеті, Білоруському інституті пра-

вознавства та юридична клініка «Живого права» в Гродненському державному університеті імені Янкі Купали).

Ідея створення юридичної клініки в цій країні виникла в Європейському гуманітарному університеті в 1998 році під час реалізації проекту «Правове консультування для жінок», в рамках якого був створений «Центр правової допомоги – Юридична клініка». У той період часу декан юридичного факультету А. А. Соколова під час робочої поїздки до США ознайомила з ідеєю юридичної клінічної освіти та перейнялася можливістю створення першої в Білорусії юридичної клініки та навчання студентів-юристів практичним навичкам професії юриста за допомогою роботи з «живими» клієнтами.

Незважаючи на несприйняття цієї ідеї юридичною спільнотою Білорусії, проект «Юридична клініка при Європейському гуманітарному університеті» був реалізований, а студенти 4-го курсу, консультуючи малозабезпечених громадян, навчалися та працювали під керівництвом адвокатів до закриття цього університету в м. Мінську (до 2004 року).

Юридична клініка Білоруського державного університету була створена в грудні 2000 року в рамках проекту програми розвитку ООН в Республіці Білорусь «Юридична клініка в Білоруському державному університеті», який підтримувався Представництвом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців в Республіці Білорусь. На початковому етапі величезну роботу зі створення юридичної клініки в цьому університеті виконували найбільш активні студенти юридичного факультету, а з серпня 2003 року юридична клініка була включена до складу цього факультету як структурна одиниця під назвою «Навчальна лабораторія «Юридична клініка».

Також, у вересні 2000 року безпосередньо студентами було ініційовано створення юридичної клініки в Білоруському інституті правознавства, яка уже з лютого 2001 року увійшла в структуру цього навчального закладу.

Перша юридична клініка «Живого права» при юридичному факультеті Гродненського державного університету імені Янкі Купали була створена на початку 1999 року та працює по теперішній час. Однак, лише через три роки (у 2002 році) ця юридична клініка розпочала працювати з громадянами за напрямом консультування.

Інші юридичні клініки в Білорусії створювалися уже після 2002 року безпосередньо силами та за рахунок коштів вищих навчальних закладів на виконання листа Міністерства освіти № 21-04/68 від 07.02.2002 року «Про створення громадської приймальні при юридичному факультеті вищого навчального закладу», поява якого була зумовлена відповідними дорученнями Постанови Ради Міністрів цієї республіки № 15/102-22 від 24.01.2002 року та Президента Республіки Білорусь № 15/133-93 П 4669 від 21.01.2002 року.

Згідно цього листа, ректорам вищих навчальних закладів Республіки Білорусь, які здійснюють підготовку спеціалістів з присвоєнням кваліфікації юрист, необхідно було в строк до 15 березня 2002 року створити організаційно-правову та матеріальну базу з метою відкриття громадської приймальні для надання правової допомоги населенню; розробити положення про приймальню, визначити відповідальних за її функціонування осіб з числа професорсько-викладацького складу, форми роботи, заходи морального та матеріального заохочення для співробітників і студентів. Також міністерством було рекомендовано залучати для роботи в цих громадських приймальнях студентів старших курсів, які отримали рекомендації кафедр, з метою здійснення ними консультацій з питань діючого законодавства Білорусії, а також надання іншої інформаційно-правової допомоги.

Протягом 2002-2006 рр. на процес розвитку юридичних клінік в Білорусії вагомий вплив мала Американська асоціація юристів, представниками якої було організовано ряд семінарів, тренінгів та конференцій для співробітників і студентів юридичних клінік.

З 2007 року підтримку та координування юридичної клінічної освіти в Республіці Білорусь здійснює Фонд «Євразія», яким за рахунок коштів Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та МЗС Королівства Нідерландів було реалізовано декілька проектів: 1) «Розвиток ідеї юридичної клінічної освіти в Білорусії» (2003 рік); 2) «Координація та розвиток регіональних юридичних клінік Білорусії» (2007 рік); 3) «Створення нового напрямку «Право соціального забезпечення» і «Екологічне право» в юридичній клініці Білоруського державного університету та вдосконалення програми юридичної клініки в Республіці Білорусь» (2010-2011 роки). Всі ці проекти були спрямовані на якісний розвиток юридичної клінічної освіти в Білорусії, розповсюдження та

реалізації ідей практико-орієнтованого навчання в системі вищої юридичної освіти в цій країні.

До 2010 року в білоруському законодавстві використовувався лише термін «громадська приймальня», але на практиці широко застосовували поняття «юридична клініка». Постановою Міністерства юстиції Республіки Білорусь № 98 від 12.11.2010 року «Про деякі питання правової просвіти» було визначено статус юридичних клінік при університетах як суб'єктів з правової освіти та консультування громадян. Так, згідно п. 1.14 цієї Постанови особи, які ведуть прийом громадян в юридичних клініках, створених на базі установ освіти, здійснюють під керівництвом викладачів цих установ правове інформування та консультування громадян, що не є професійною діяльністю з надання юридичної допомоги, в ході надання консультацій з правових питань в усній формі малозабезпеченим громадянам, інвалідам та учасникам Великої Вітчизняної війни, дітям-сиротам, одиноким матерям, членам багатодітних сімей, учням та іншим категоріям громадян; проведення профілактичної роботи з попередження правопорушень (виступи з правових питань в організаціях та колективах та ін.)

Таким чином, вивчення підходів до організації роботи юридичних клінік та їх правового регулювання в Республіці Білорусь є актуальним з огляду на можливість запозичення та подальшого використання набутого досвіду в діяльності юридичних клінік при вищих навчальних закладах України юридичного профілю.

*Пуняк В. Р.,  
студентка,*

*Національний університет «Одеська юридична академія»*

## **СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД, ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ЗАСАД ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ У СВІТІ**

Загальна декларація прав людини встановлює загальне положення в цій області: «Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом» (ст. 8).

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права йде далі і вказує зобов'язання держав, що беруть участь у Пакті: «А)